

УДК 81'06

DOI 10.35433/philology.1(89).2019.111-117

О. П. Прищепа,

кандидат філологічних наук, старший викладач
(Житомирський національний агроекологічний університет)

laune8@ukr.net

ORCID: 0000-0002-0664-3301

З. А. Білошицька,

старший викладач
(Житомирський національний агроекологічний університет)

zoya.biloshytska@gmail.com

ORCID: 0000-0002-9321-7342

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ Й ЗРОСТАННЯ ЇЇ ПРЕСТИЖНОСТІ

У статті йдеться про роль закладу вищої освіти як середовища розвитку та популяризації державної мови, про мовні авторитети сучасної української молоді, зокрема студентів, і значення мовної політики у створенні позитивного іміджу державної мови. На основі результатів соціологічного опитування автори доводять: мовними авторитетами для студентів є насамперед викладачі, їхні однокурсники та родина, а рівень розвитку мовної свідомості студентів пов'язаний з їх мовною самооцінкою.

Ключові слова: соціолінгвістика, соціологічне опитування, мовна особистість, мовна свідомість, мовна самооцінка, мовні авторитети, мовне оточення, мовна стійкість, мовна опірність, мовна толерантність, державна мова, українськомовний, російськомовний, суржик, двомовність, літературна мова, чистота мови, престиж мови, популяризація мови.

Актуальність нашого дослідження зумовлена тим, що ми як філологи є причетними до формування рівня мовної освіти в суспільстві, за яким, як відомо, можна робити висновки про рівень соціального розвитку суспільства загалом, адже рівень володіння мовою, зокрема рівень володіння мовою своєї професії (це стосується фахівців будь-якої галузі), завжди є визначальним у характеристиці інтелектуально-культурного розвитку суспільства. Чи не тому уряди розвинених європейських держав (Німеччини, Франції, Польщі, Латвії) так прискіпливо й уважно ставляться до мовної політики? Те, як молоді громадяни України сприймають сьогодні українську мову, на скільки популярною вона є серед юнаків та дівчат, а також чи розвивається її літературний варіант, чи не засмічується вона просторіччями, вульгаризмами, суржиком на рівні загальнонаціонального функціонування, чи дбає держава про її чистоту та популяризацію є запорукою її розвитку в майбутньому, а відтак і запорукою розвитку й повноцінного функціонування самого суспільства.

Оскільки мова має суспільну природу, то досліджувати особливості мови в молодіжному середовищі чи не найкраще шляхом соціологічного опитування. Зв'язок мови з культурою народу, який є носієм цієї мови, з його історією, співвідношенням літературної мови і діалектів в Україні почали досліджувати ще в 60-х роках ХХ століття. Слід зауважити, що проблема впровадження державної мови та мовна ситуація з огляду на мовну політику є об'єктом уваги багатьох вітчизняних мовознавців, зокрема таких, як В. Брицин [1], В. Демченко, Ю. Жлуктенко, А. Загнітко, К. Загоруйко [2], Г. Кознарський, Т. Кузнецова, Р. Мацюк, О. Мельничук, О. Руда, В. Русанівський, Н. Шумарова, О. Сербенська, Л. Ставицька, В. Труб, І. Вихованець, Л. Масенко [3], [4], [5], С. Караванський, В. Радчук [6], А. Непокупний, В. Німчук, М. Павлюк, О. Пономарів, С. Селігей [7] та інших. Об'єкт соціолінгвістичних досліджень зазвичай зумовлений мовною ситуацією в країні. Що ж стосується української соціолінгвістики, то головним її завданням є науковий аналіз деформацій, яких зазнало мовне середовище України в минулі роки.

Об'єктом нашого дослідження є вплив закладу вищої освіти на мовну свідомість студентів.

Мета нашого дослідження – визначити, чи є заклад вищої освіти середовищем розвитку державної мови та зростання її престижу, та, зокрема, чи є викладачі, котрі представляють цей заклад і надають освітні послуги державною мовою, мовними авторитетами для студентів.

Методом нашого дослідження стало анкетування як різновид соціологічного опитування. Ми використали його в дослідженні мовної ситуації на рівні одного навчального закладу, провівши опитування серед 200 першокурсників Житомирського національного агроекологічного університету (спеціальностей "Право", "Публічне управління та адміністрування", "Міжнародні економічні відносини", "Менеджмент", "Туризм"), які в майбутньому матимуть чи не найбільший стосунок до розбудови України та до утвердження її позитивного іміджу на міжнародній арені.

Нас, насамперед, цікавило:

- чи є українська мова для них престижною;
- чи вважають вони українську мову атрибутом державності;

- чи спілкуються вони українською в повсякденному житті, зокрема в родині;
- чи є для них принципово, якою мовою слухати навчальні курси в університеті;
- що саме молоді люди вкладають в зміст поняття "рідна мова";
- чи вважають вони можливим надання російській мові статусу другої державної.

Бланк-опитувальник містив також питання про місце народження і проживання та про мову їхнього населеного пункту, якою спілкуються більшість людей; про те, якою мовою опитувані спілкуються переважно вдома, в повсякденному житті, на перервах і заняттях в університеті та чи переходять вони на спілкування російською у присутності російськомовних.

За отриманими даними, українську мову вважають рідною 98 % опитаних студентів, 2 % студентів назвали рідною російську мову. З тих, хто вважає рідною українську мову, 44% – це українськомовні студенти, 12 % – російськомовні, 22 % – двомовні, 22 % – суржикомовні.

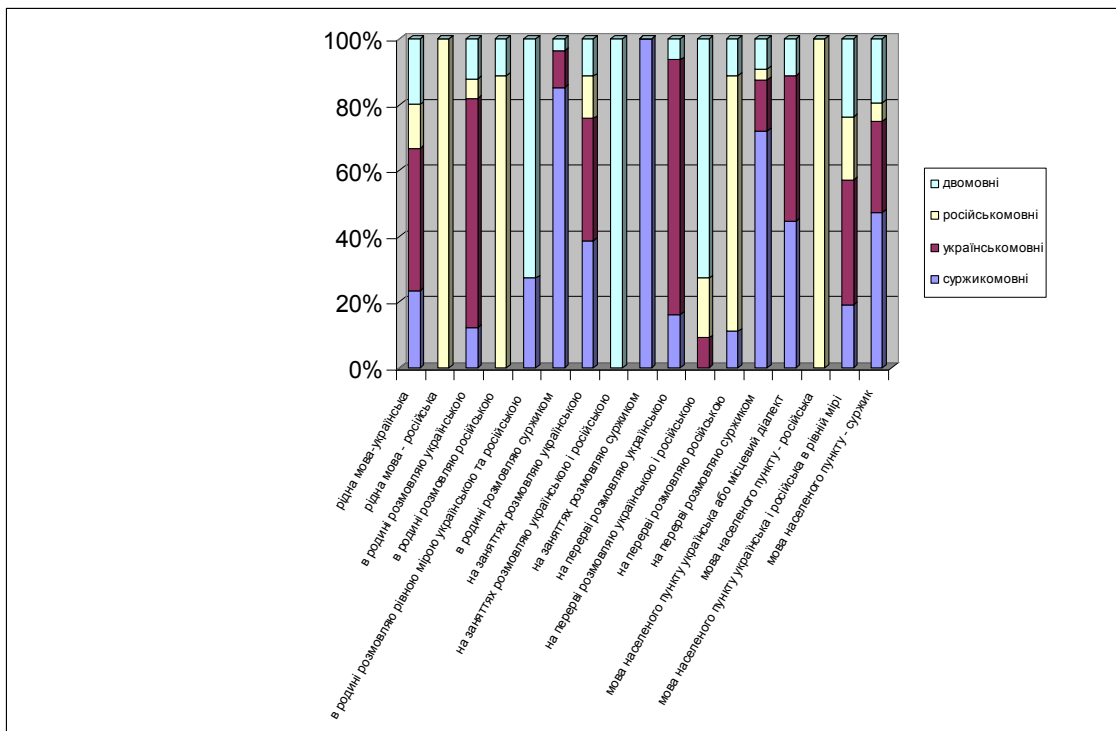

Рис. 1. Відсоткове співвідношення мовної активності студентів, залежно від сфери вживання мови

З російськомовних лише 5 студентів (25 % тих, хто вважає, що є російськомовним) зазначили в анкеті, що російська для них рідна. Це один житомирянин, який народився і тривалий час проживав з батьками в Росії, двоє студентів з Донецька і Луганської області, одна студентка із містечка Болград та студент з м. Грозного Чеченської Республіки (Росія).

Дані діаграми свідчать також про те, що родина, авторитет батьків, зокрема, можуть впливати на вибір мови спілкування в колі родини, але не впливає на вибір мови поза нею. Як ілюстрацію до сказаного можна навести такий факт: 17 % студентів, які проживають у Житомирі, є вихідцями із сімей, де однаковою мірою розмовляють російською та українською мовою, і 37,5 % з них вважають, що в їхньому місті більшість жителів також однаковою мірою розмовляють російською та українською мовою, що, на наш погляд, не відповідає дійсності (це доводить також статистика, адже решта студентів – 45,5 % – так не вважають) і доводить, що найближче мовне оточення впливає на формування мовної картини світу та на сприйняття особою свого мовного оточення. Що ж стосується російськомовних студентів, то 9 % з тих, хто розмовляє у родині російською і вважає себе російськомовними, насправді є двомовними, про що свідчать їхні відповіді в анкетах. Подібне явище неадекватного сприйняття себе як мовної особистості спостерігається і в суржикомовних. Серед тих, хто вдома розмовляє суржиком – 16 % українськомовних студентів (можемо припустити, що вони лише вважають себе українськомовними). Щодо двомовних студентів, то й вони також не всі розмовляють в родині двома мовами, адже 15 % двомовних – це ті, хто в побуті розмовляє українською. Водночас 12 % тих, хто пише в анкеті, що розмовляє в родині переважно російською, насправді є двомовними (про це свідчать відповіді на інші запитання анкети). 5 % двомовних в родині розмовляє суржиком, що доводить тезу про виникнення

суржику як мовного явища саме у двомовному середовищі. З діаграми видно, що частка двомовних серед тих, хто розмовляє в родині суржиком, а це тільки суржикомовні й двомовні студенти, становить 76 %, і лише 24 % – це самі суржикомовні. Як бачимо, мовна самооцінка багатьох студентів (приблизно 64 % усіх опитаних) суперечить дійсності та не відповідає їх справжній мовній приналежності. Разом ця кількість становить третю частину опитаних. Чи небезпечно це? Думаємо, що так, оскільки через рік ці молоді люди матимуть право брати участь у процесах державотворення, а ще через років 5-10 обійматимуть посади в установах, діяльність котрих так чи інакше пов'язана із розбудовою держави та утвердженням її позитивного іміджу на світовій арені.

Перша діаграма ілюструє також рівень мовної стійкості студентів:

- серед тих, хто у присутності російськомовних переходить на спілкування російською, 7 % українськомовних студентів, 30 % суржикомовних та 43 % двомовних;

- серед тих, хто у присутності українськомовних розмовляє українською, 35 % – це українськомовні студенти, 45 % – суржикомовні, 5 % – російськомовні та 15 % – двомовні студенти.

Сплутаність мовної свідомості, неадекватне сприймання себе як мовця, представника тієї чи іншої національності, низький рівень мовної, а відтак і громадянської свідомості та мовної опірності як прояву мовної стійкості – все це наслідки недолугої мовної політики щодо державної мови в Україні у попередні роки.

Що ж відбувається з мовною свідомістю під час занять в університеті, котрий є державним навчальним закладом, і навчання в якому проводиться державною мовою?

Під час занять представники усіх цих, так би мовити, мовних категорій студентів (українськомовні, російськомовні, двомовні та суржикомовні) розмовляють переважно українською. Російською та українською одночасно під час занять розмовляють тільки двомовні, що можна протиставити російськомовним студентам, котрі під час занять розмовляють винятково українською мовою, а суржиком – тільки суржикомовні. Знову ж таки, де двомовність – там і суржик. За межі мовної ситуації виходять, як ми бачимо, саме двомовні та суржикомовні студенти.

Таким чином, рівень українськомовної активності під час занять значно вищий, ніж в побуті, в родині чи серед населення в цілому. Ситуація навчання в державному закладі, де викладання провадиться державною мовою, спонукає до того, щоб послугоуватися українською. Ні сім'я, ні мовне оточення в населеному пункті таких спонукань щодо української мови не дає. До того ж, в родині чи в мовному оточенні студентів може і не бути мовного зразка чистої, літературної української мови, і забезпечити її вивчення чи вдосконалення може хіба що мовний зразок, пропонований (під час занять) і популяризований (наприклад, на перервах та під час виховних заходів) викладачами.

Отже, якщо в побуті й трапляються випадки, коли студенти, які усвідомлюють себе як носіїв української мови, переходять на суржик (11 %), а також двомовні (8 %), то в ситуації навчання, на заняттях, такого не відбувається. Мовне середовище в навчальному закладі, отже, є чистішим, ніж поза ним. Це свідчить про незаперечний авторитет самого закладу, котрий провадить викладання державною, викладачів цього університету та, звісно, Закону, тобто Конституції, котра визначає українську як державну. У навчальному закладі, окрім того, що суржик майже відсутній на заняттях, державна, українська, мова побутує більш впевнено, ніж вдома чи на вулиці в населеному пункті (див. Рис. 1). Так, наприклад, статистика свідчить, що на перервах (оцінювання та контроль викладачів за якістю мови відсутній) молоді люди все ж таки спілкуються переважно українською, незалежно від того, яку мову вважають рідною, незалежно від того, якою мовою вони послуговуються в побуті чи в колі ровесників, адже на спілкування українською переходять і двомовні, й суржикомовні, а саме: серед тих, хто під час перерви розмовляє українською, 75 % українськомовних студентів, 17 % суржикомовних та 8 % двомовних. Серед тих, хто на перервах спілкується суржиком, невелика кількість українськомовних – близько 18 %, 68 % суржикомовних, 12 % двомовних та 2 % російськомовних. Можемо припустити, що ті 18 % суржикомовних та 12 % двомовних – це насправді суржикомовні, за рахунок яких частка суржикомовних серед опитаних може становити не 22 %, а 52 %.

Мовна свідомість людини – це частина її свідомості, яку досліджують у зв'язку з особистістю людини, звідки й виводиться поняття "Мовна особистість", та національно ментальністю (національним світоглядом, сукупністю усіх національно культурних надбань) і стратегією й тактикою мовленнєвої поведінки (коли мова розглядається як елемент загальної культури людини). Отже, на якому рівні розвитку знаходиться мова людини, на такому ж рівні розвитку знаходиться, відповідно, її мовна особистість та пов'язані з нею реалії: загальна і мовна культура, зокрема, мовна свідомість та пов'язані з нею ментальність і мовна самооцінка.

Про значущість мовної свідомості можна робити висновки, беручи за основу працю С. П. Селігея "Мовна свідомість: структура, типологія, виховання" [7], у якій він визначив рівні мовної свідомості:

- *нульовий*, коли мову не помічають і навіть не замислюються про її існування;

- *низький*, коли мову вважають неістотною реалією життя і жодної цінності в ній не вбачають, зокрема не усвідомлюють потреби в мовній політиці та охороні мови;

- *середній*, коли мова стає об'єктом роздумів і оцінок, які нерідко виявляються суб'єктивними, ненауковими; наприклад, коли тільки рідну мову вважають найкрасивішою, а чужі – потворними й неповноцінними; мову поцінують лише як ужитковий засіб спілкування, а її глибшої сутності, зокрема її культуро- і націєтворчої ролі не усвідомлюють;

- *високий*, властивий усім, хто ставиться до мови активно, зацікавлено й відповідально, хто досконало обізнаний з мовними нормами, сприймає їх як стандарт і запоруку успішного спілкування; прагне до мовного самовдосконалення; наділений опірністю до мовного безкультур'я та мовного нігілізму; сповідує культ рідної мови, а отже виступає запорукою мовної стійкості.

На наш погляд, усі ці риси притаманні громадянину незалежної держави, де державна мова захищена від чужомовних впливів, від яких, автоматично, захищена і свідомість громадян. У незалежній державі представники корінної нації чітко усвідомлюють, яку культуру, яку ментальність представляють. Як за кожною мовою чітко закріплена та чи інша національна культура, так і за свідомістю закріплено, хто ти є, якої нації представник і творець якої держави. Мова, як відомо, не буває безнаціональною, вона завжди національна. Таким чином, і мовна свідомість, і усвідомлення себе як носія тієї чи іншої національної мови важить багато, оскільки розбудовувати державу, будучи носієм національно чужої мови щонайменше – дивно і нелогічно. Все, що пов'язане з конкретною нацією, відображене тільки в її національній мові. Тому, розбудовуючи державу, варто це враховувати, щоб напевне знати, для якої нації вона розбудовується.

Цікаво, що російськомовні студенти усвідомлюють українську мову як рідну (див. Рис. 1), а рідну мову як мову своєї країни, що ілюструє пряму залежність: *рідна мова – це мова моєї країни*. Ця нелогічність пояснюється тим, що мовна політика насправді багато важить і формує мовну свідомість громадян країни, де вона проводиться стосовно конкретної мови (в нашому випадку – це мовна політика щодо української мови як державної). Українська мова є офіційною, державною мовою в Україні. Такий взаємозв'язок понять "Рідна мова" та "Мова країни" свідчить про неабияке значення державного статусу української мови, що закріплено у Конституції України. До того ж, визнання за нею такої ознаки, як престижність (відсоткове співвідношення престижності серед категорій студентів дивіться на Рис. 2), на нашу думку, також зумовлене цим статусом та нинішньою мовною політикою в державі.

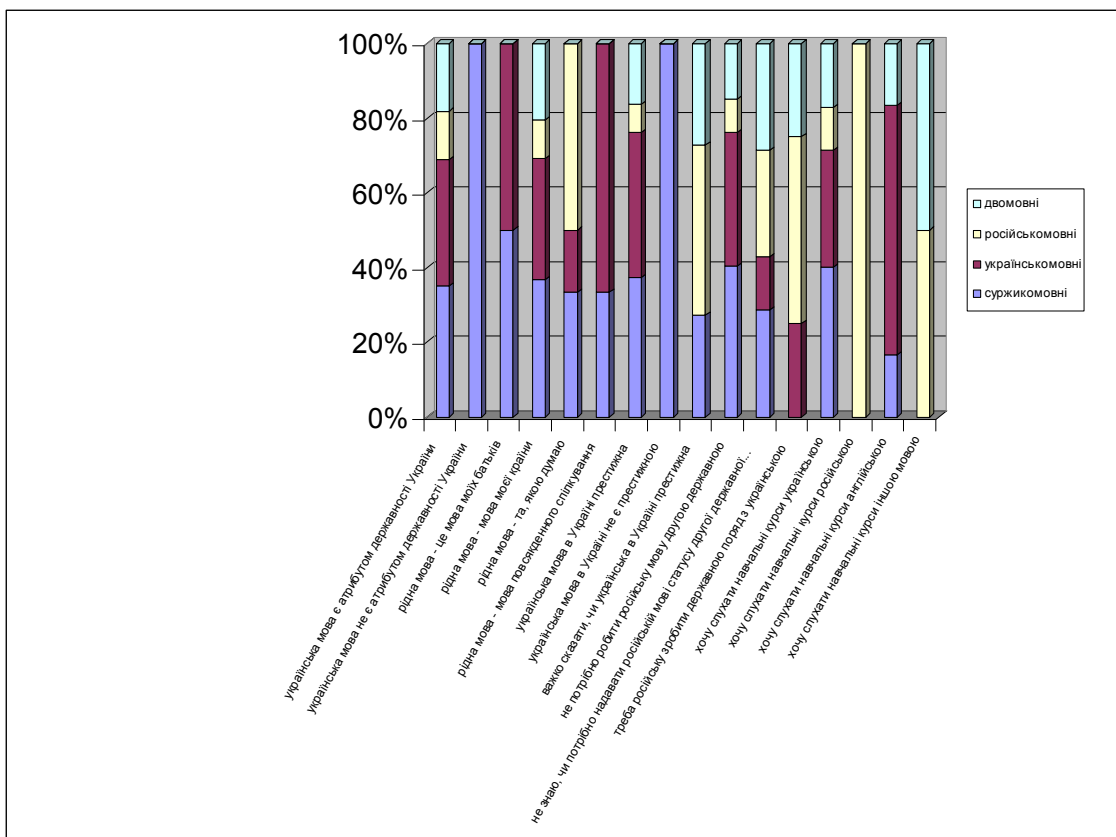

Рис. 2. Рівень популярності та престижності української мови серед студентів

Отже, закон, мовна політика нині – це вагомий чинник створення позитивного іміджу української мови серед молоді. Підтвердженням того, що саме держава створює зараз імідж української мови,

популяризуючи її та підтримуючи на всіх рівнях, свідчить визнання молоддю української мови як одного з атрибутів української держави (так не вважають тільки суржикомовні студенти, що спонукає до роздумів над проблемою суржика сьогодні та його негативного впливу на громадянську позицію і мовну особистість української молоді), її оцінка як престижної сьогодні в Україні, бажання бачити її єдиною державною мовою в Україні та отримувати освітні послуги у вищій школі українською мовою. Однак усвідомлювати українську мову атрибутом державності, визнавати її престижною і володіти нею, спілкуватися в побуті – це різні речі. На наш погляд, ми спостерігаємо поки що серед великої частини молодих людей (суржикомовні, нагадаємо, – це 52 % студентської молоді) прояв уявного, несправжнього, а відтак і хиткого патріотизму, неповноцінної громадянської позиції у своїй державі та імітації цілісної мовної особистості.

Позитивним явищем в цій ситуації все ж є те, що суржикомовні студенти намагаються розмовляти літературною мовою під час занять (з-поміж тих, хто розмовляє українською на заняттях суржикомовних студентів 38 %). Це свідчить про незаперечний авторитет української мови як державної та її носіїв – викладачів, а також про її статусність в навчальному закладі та усвідомлення молоддю потреби розмовляти грамотно. Вочевидь, у їх свідомості не поєднуються такі поняття, як "Вища освіта" і "Суржик", більше того, вони самі організовують себе на засвоєння найкращих мовних зразків та прагнуть послуговуватися літературним варіантом української мови хоча б в аудиторіях під час навчання, чого вже не можна, на жаль, сказати про перерви та особливо про побут. Отже, вища освіта сьогодні – це потужний чинник у розвитку державної мови та у зміцненні її статусу й авторитету серед молоді.

Так, українськомовні студенти (дівчата і хлопці) вважають, що українська мова сьогодні є престижною в Україні. Стосовно престижності української мови сумніваються в рівній мірі ті, хто українською не розмовляє у щоденному житті, тобто російськомовні, двомовні та суржикомовні студенти, кількість яких разом становить 13 % від кількості всіх опитаних, а 1 % опитаних (двоє суржикомовних) вважають, що українська мова не є престижною.

Під час підрахунку результатів опитування нас вразила кількість суржикомовних у побуті дівчат – 42 %. Це 26 % від загальної кількості опитаних. Якщо взяти до уваги те, що дівчата – це майбутні мами, котрі до дитячого садочку або до школи займатимуться вихованням дітей, а також те, що основа мовлення, словниковий запас в нормі в дитини формується до 5 років, тобто ще до школи, то можна спрогнозувати, що без втручання держави у мовну ситуацію, ми через п'ять-десять років матимемо ще більше суржикомовних громадян, ніж зараз. Таким чином, якщо рішучих дій з боку держави не буде, Україна отримає ще не одне покоління суржикомовних українців з низьким рівнем мовної свідомості, з неадекватною мовною самооцінкою та невираженою громадянською позицією, яка є частиною не повноцінно сформованої мовної картини світу. Чи спроможні будуть **такі** громадяни будувати державу із назвою Україна, якщо їхня ментальність, будучи пов'язаною із мовною особистістю, на рівні мови та мовної свідомості вже не виражена?

Висновки. Як засвідчують дані дослідження, вдома студенти розмовляють іншою, ніж за межами родинного кола мовою, а також на заняттях і навіть на перервах в університеті їх мова може змінюватися. Це доводить, що на молодь впливають мовні авторитети, якими, залежно від ситуації мовлення, стають викладачі, батьки чи однокурсники, і людина не обов'язково усвідомлює, хто чи що є для неї мовним авторитетом. Мовні авторитети так чи інакше впливають на мовну картину світу молодих людей, на їх мовну свідомість та формування їх мовної стійкості, яка проявляється або як мовна опірність, або як мовна толерантність. Під мовною толерантністю розуміємо прийняття чужомовних зразків мови та лояльне до них ставлення, що може призводити до появи такого явища, як мовний суржик. Суржик як мовне явище є ознакою несформованості мовної особистості. Звісно, що мовно нестійка особистість є незрілою, несформованою. Навряд чи зможе **така** мовна особистість вдало соціалізуватися та реалізувати себе в професійній сфері. Тому саме держава покликана створити усі необхідні умови для покращення рівня володіння державною мовою, насамперед для молоді. Адже сьогоднішні хлопці та дівчата завтра будуватимуть майбутнє України. Ми, як філологи, бачимо одним із шляхів вирішення цього питання впровадження повноцінного курсу української мови в закладах вищої освіти, а не символічно окреслену невеликою кількістю аудиторних годин дисципліну "Українська мова за професійним спрямуванням" (12 лекцій, 12 практичних (!)), що навряд чи забезпечить той необхідний мінімум знань та вмінь, котрі повинен мати випускник закладу вищої освіти. Так, наприклад, в Польщі майбутні юристи вивчають державну мову упродовж чотирьох років навчання, що, напевно, забезпечує суттєву різницю в результаті навчання, порівняно з Україною. Як доводить досвід викладання цієї дисципліни, вивчення української мови тільки у першому семестрі не дає ні базових знань студенту, ні професійних навичок користування мовою, бо, склавши іспит з української, він забуває вже, мабуть, через місяць той невеликий обсяг матеріалу, що вивчив, а що вже говорити про те, яким буде через три роки на час випуску відсоток знань і навичок, здобутих на практичних заняттях (лекція – це пасивний вид роботи, слухання, а не тренування мови).

Зважаючи на те, що студент першого курсу не є активним слухачем новин чи глядачем телебачення, а

проводить здебільшого свій час в колі ровесників, спонукає замислитися над тим, звідки і яким чином він черпатиме знання з української, вдосконалюватиме свій мовний рівень, який йому дала школа? Напевно, не з новин, не в оточенні суржикомовних родичів. Отож, саме університети мають стати тим осередком популяризації української мови, який здійснюватиме виховання мовної культури молоді. Та чи можливо це при такій кількості годин, яка вказана повсюдно (ми не маємо на увазі філологічні факультети) в навчальних планах українських університетів? Звісно, ні. У законі про мову ніде не вказано, яким має бути курс державної мови в університеті. Чи не тому, з метою економії годин викладачів (і зарплат, відповідно) українську почали об'єднувати в один курс "Українська мова і латинська мова". Сама назва як для одного курсу вже викликає підозри в якості надаваних освітніх послуг з цієї дисципліни.

Наше дослідження довело, що знання мови є запорукою адекватного сприймання не лише себе як мовця, а й свого мовного оточення, а також саме на знанні, а не на незнанні мови ґрунтується адекватна мовна самооцінка та адекватна мовна картина світу, тобто формується повноцінна мовна особистість. Людина, котра володіє літературним варіантом мови, здатна розрізнити чисту мову від суржика, має адекватну мовну самооцінку та адекватно оцінює своє мовне оточення. Натомість ті, хто не досконало володіє літературною мовою, не мають адекватної самооцінки, нездатні адекватно оцінити мовне оточення, і, вірогідно, не належать, як вони зазначили в анкетах, до українськомовних, скоріше – до суржикомовних.

Дані опитування також доводять, що нині університет справді є середовищем розвитку та зростання престижності української мови як державної як державний заклад вищої освіти, в якому навчання проводиться державною мовою, а викладачі є носіями літературного варіанту української мови та одночасно мовними авторитетами для студентів. Як бачимо, правильні мовні зразки, повноцінне мовне оточення (люди, які послуговуються літературним варіантом мови) є вирішальним у формуванні мовної особистості студента, його мовної картини світу, яка безпосередньо пов'язана із такими поняттями, як "Ментальність", "Національне самоусвідомлення", "Патріотизм", "Громадянство" та "Культура".

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Брицин В. М. Соціолінгвістика / В. М. Брицин // Українська мова : Енциклопедія. – 2-ге вид., виправл. і доповн. – К. : Вид-во "Українська енциклопедія" ім. М. П. Бажана, 2004. – 631 с.
2. Загоруйко К. С. Українська мова в соціолінгвістичному аспекті / К. С. Загоруйко // "Управління розвитком". – 2013. – № 15 (155). – С. 42–43.
3. Масенко Л. Т. Лінгвокультурологія і стратегія мовної політики / Л. Т. Масенко // Дивослово. – 2003. – № 2. – С. 12–15.
4. Масенко Л. Т. Українська мова в соціолінгвістичному аспекті / Л. Т. Масенко // Студії з україністики : [зб. наук. пр.]. – К. : Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка. – 2004. – Вип. 6. – С. 130–147.
5. Масенко Л. Суржик як соціолінгвістичний феномен // Дивослово. – 2002. – № 3. – С. 11–13.
6. Радчук В. Мова в Україні : стан, функції, перспективи / В. Радчук // Дивослово. – 2002. – № 4. – С. 5–9.
7. Селігей С. П. Мовна свідомість: структура, типологія, виховання. – К. : Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2012. – 118 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Brytsyn V. M. Sotsiolingvistyka [Sociolinguistics] / V. M. Brytsyn // Ukrains'ka mova : Entsyklopediia [Ukrainian Language : Encyclopedia]. – 2-he vyd., vypravl. i dopovn. – K. : Vyd-vo "Ukrainska entsyklopediia" im. M. P. Bazhana, 2004. – 631s.
2. Zahoruiko K. S. Ukrains'ka mova v sotsiolingvistychnomu aspekti [Ukrainian Language in the Sociolinguistic Aspect] / K. S. Zahoruiko // "Upravlinnia rozvytkom" [Development Management]. – 2013. – № 15 (155). – S. 42–43.
3. Masenko L. T. Lihvokulturolohiia i stratehiia movnoi polityky [Cultural Linguistics and the Strategy of Language Policy] / L. T. Masenko // Dyvoslovo [Dyvoslovo]. – 2003. – № 2. – S. 12–15.
4. Masenko L. T. Ukrains'ka mova v sotsiolingvistychnomu aspekti [Ukrainian Language in the Sociolinguistic Aspect] / L. T. Masenko // Studii z ukrainistyky [Studio of Ukrainian Studies] : [zb. nauk. pr.]. – K. : Instytut filolohii KNU imeni Tarasa Shevchenka. – 2004. – Vyp. 6. – S. 130–147.
5. Masenko L. Surzhyk yak sotsiolingvistychnyi fenomen [Language Mixture as a Sociolinguistic Phenomenon] // Dyvoslovo [Dyvoslovo]. – 2002. – № 3. – S. 11–13.
6. Radchuk V. Mova v Ukraini: stan, funktsii, perspektyvy [Language in Ukraine: Its State, Functions, Perspectives] / V. Radchuk // Dyvoslovo [Dyvoslovo]. – 2002. – № 4. – S. 5–9.
7. Selihei S. P. Movna svidomist': struktura, typolohiia, vykhovannia [Linguistic Consciousness : Structure, Typology, Upbringing] / S. P. Selihei. – K. : Vyd. dim "Kyievo-Mohylianska akademiia", 2012. – 118 s.

Прищепя Е. П., Белошицкая З. А. Высшее учебное заведение как среда развития государственного языка и роста его престижа.

В статье идет речь о роли высшего учебного заведения как среды развития и популяризации государственного языка, о языковых авторитетах современной украинской молодежи, в частности студентов, и значения языковой политики в создании позитивного имиджа государственного языка и его популяризации. На основе результатов социологического опроса авторы доводят: языковыми авторитетами для студентов являются в первую очередь преподаватели, их однокурсники и семья, а уровень развития языкового сознания студентов связан с их языковой самооценкой.

Ключевые слова: *социолингвистика, социологический опрос, языковая личность, языковое сознание, языковая самооценка, языковые авторитеты, языковое окружение, языковая стойкость, языковая сопротивляемость, языковая толерантность, государственный язык, украиноязычный, русскоязычный, суржик, двуязычность, литературный язык, чистота языка, престиж языка, популяризация языка.*

Pryshchepa O. P., Biloshytska Z. A. The Institution of Higher Education as a Medium for the State Language Development and the Growth of Its Prestige.

The relevance of the study is due to the fact that the level of language proficiency is considered to be determinant while characterizing the intellectual and cultural development of the society. The article deals with the role of a higher education establishment as a medium for the development and popularization of the state language, the linguistic authority of modern Ukrainian youth, students in particular, and the importance of the language policy in creating a positive image of the state language and its popularization. Taking into account the results of a sociological survey, the authors state that primarily teachers, classmates and family are the linguistic authorities for students. The development level of students' language consciousness is associated with their linguistic self-esteem. The object of our study is the impact of a higher education institution on the students' linguistic consciousness.

The purpose of our study is to determine whether the higher education institution is a medium for the state language development and the growth of its prestige, and, whether the teachers who represent this institution and provide educational services in the state language are linguistic authorities for students.

The questioning as a kind of a sociological survey was taken as a method for our study. It was used in the examination of the linguistic situation at the level of one educational institution by means of a survey of 200 first-year students of the Zhytomyr National Agroecological University. The students of the following specialties "Law", "Management and Administration", "International Economic Relations", "Management", "Tourism" will greatly pertain to the development of Ukraine and strengthening of its positive image in the international arena in the future. We deduced that the university actually has a positive influence on the linguistic consciousness of students and presents the medium for the development and increase in the prestige of the state language, and teachers and lecturers are linguistic authorities.

Key words: *sociolinguistics, sociological survey, linguistic persona, linguistic consciousness, linguistic self-esteem, linguistic authority, linguistic environment, linguistic stability, linguistic resistance, linguistic tolerance, state language, Ukrainian-speaking, Russian-speaking, mixture, bilingualism, literary language, language purity, language prestige, popularization of the language.*